

Bejzbol kao predigra nogometu

NOGOMET SU UGLAVNOM IGRALI FRANCUZI I BRITANCI, DOK SU AMERIČKI MORNARI ZNATIŽELJNICIMA PRIKAZALI NOVU IGRU, BEJZBOL. NAJČEŠĆE SE IGRAO U PREDIGRAMA NOGOMETNIH UTAKMICA. JEDNA TAKVA UTAKMICA ODIGRANA JE 10. OŽUJKA 1919., KADA SU KAO PREDIGRA NOGOMETAŠIMA FORESTERA I HAJDUKA NASTUPILI AMERIČKI MORNARI

Piše **Mladen Cukrov**

Pređ kraj I. svjetskog rata 1918. godine Split je postao važna luka. U interesu mira u nju su dolazili mnogi saveznički ratni brodovi čije su posade trebale uspostaviti red i mir na politički uzavrelim splitskim ulicama. Uz američke, u splitskoj luci pristajali su francuski, britanski i talijanski ratni brodovi. Tijekom 1919. stigli su i američki ratni brod *Pittsburg* i admiralski brod *Olimpia* sa zapovjednikom cijele savezničke flote, admiralom Philipom Andrewsom. Brodovi i posade, koje su često izlazile u grad, dočekani su sa simpatijama. Sve je to pridonijelo izvjesnoj živosti u grada u kulturnom, zabavnom i športskom pogledu. Nogometaši *Hajduka* odigrali su brojne utakmice s posadama britanskih brodova, a američka mornarička glazba često je muzicirala na Narodnom trgu, Rivi i Kraljevoj njivi, kako se tada zvalo staro *Hajdukovo* igralište.

Nepoznata igra

Nogomet su uglavnom igrali Francuzi i Britanci, dok su američki mornari znatiželjnicima prikazali novu i Splitsćanima do tada nepoznatu igru - bejzbol. Najčešće se igrao u predigrama nogometnih utakmica. Jedna takva utakmica odigrana je 10. ožujka 1919., kada su u predigri nogometne utakmice *Forester - Hajduk* nastupili američki mornari. Njihov je nastup bio praćen muziciranjem atraktivne mornaričke glazbe. Američki su mornari često trenirali bejzbol na lokacijama u Špinutu i na Katalinića brigu. Dječaci koji su ondje stanovali s velikim su zanimanjem promatrali treninge. Duško Marović, Ante Biluš, Vinko Maestrović i Dalibor Peruzović

samo su neki mladići koji su se na Katalinića brigu družili s američkim mornarima, skupljali im lopte i učili pravila nove športske igre.

Kraljeva njiva najposjećenija

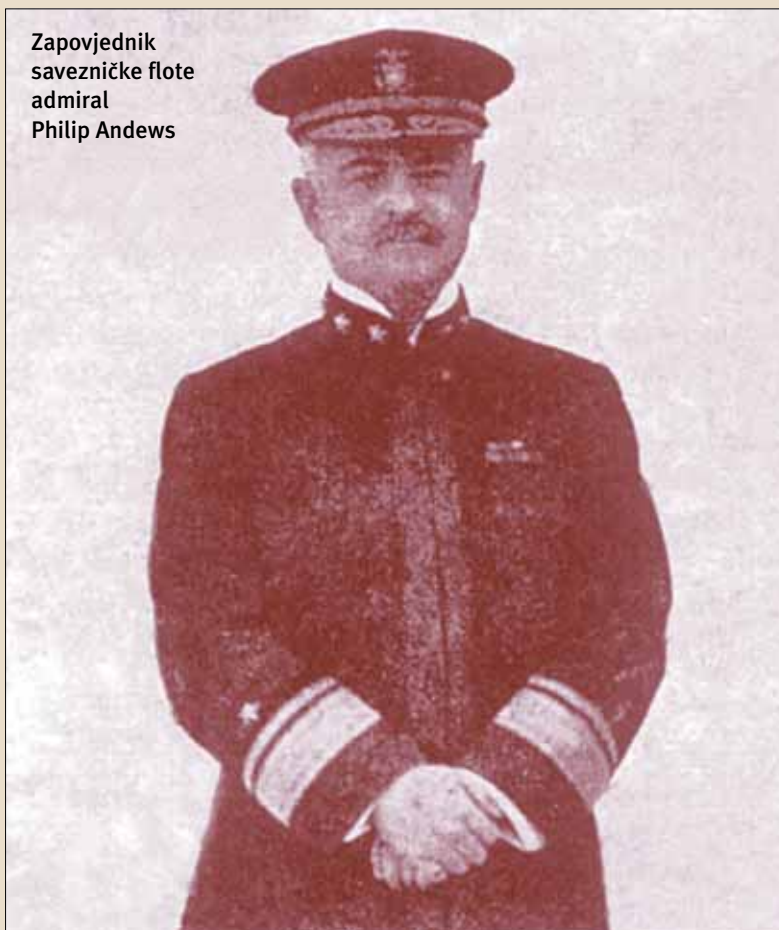
Međutim, američkim je posadama najzanimljivija bila Kraljeva njiva, nekadašnje austrougarsko vojno vježbalište, a tada *Hajdukovo* igralište. Tu je *Hajduk*, već nakon osnutka 1911. godine, igrao svoje utakmice. Igralište je u to vrijeme bila obična ledina bez ograde i tribina. Nogometne vratnice su tada još bile postavljene u smjeru istok - zapad. Nakon Špinuta i Katalinića briga, Kraljeva njiva bila je središnje mjesto gdje se trenirao i igrao bejzbol. Mornari su tamo dolazili u popodnevnim satima i ostajali do navečer. Zahvaljujući opremi koju su darovali Amerikanci bejzbol se u Splitu još više razvio. Kao najveće poklonike

bejzbola povijest bilježi imena: Ante Bakotić - Bako, Alfred Devivi, Ljubo Ilić, Bogdan Ivančić - Aućina, Katalinko Katalinić, Vinko Reić i dr. Stariji među njima organizirali su prve bejzbolske ekipe.

Admiral Andrews veliki ljubitelj športa

Zainteresiranost za bejzbol se brzo širila pa se osnivaju prve ulične momčadi, npr. *Marjan*, *Mosor*, *Baščun*, *Slaven*, *Lav* i druge. Za te ekipe obično su igrali dječaci, odnosno mladići koji su u tim ulicama i stanovali. Tako su za *Marjan* igrali oni koji su živjeli na obroncima tog brda. Mladići iz predjela Dobri igrali su za *Mosor*, a mladići iz Matošičeve i Plinarske ulice za *Baščun*. Osim međusobnih utakmica, mladići su znali zaigrati i protiv američkih

Zapovjednik
savezničke flote
admiral
Philip Andrews

Prva javni nastup Bjezbol kluba Krupa.
Udarač je Josip - Bepo Radica, a hvatač Frane Viculin.

mornara. Ponekad bi ekipa sastavljena od igrača iz više uličnih ekipa nastupila kao reprezentacija Splita.

Za razvoj bejzbola i športa u Splitu i Dalmaciji posebno je važan dolazak američkog admirala Philipa Andrewsa 1919. godine. On je, kao veliki zaljubljenik u šport, pokrenuo brojne športske manifestacije i susrete. Posebno je volio bejzbol i želio da ta igra uhvati korijene u Splitu i Dalmaciji. Tako je u Omišu i Imotskom organizirao propagandne utakmice, a domaćinima darivao opremu. U Splitu je u ime Saveza kršćanske omladine Y.M.C.A. športskom društvu *Hajduk* poklonio veću količinu opreme, za bejzbol i druge športove. Na darovima mu je zahvalio tajnik *Hajduka* Bogumir Doležal.

Bejzbolska sekcija u Hajduku

Osim uličnih ekipa, u splitskim športskim društvima *Borac* i *Hajduk* osnovane su početkom 1920. godine bejzbolske sekcije. Posebno se dobrom igrom isticao Hajduk čiji su igrači, uz posebnu odjeću, nosili bijele kape s utisnutim crvenim slovom "H". Za tu su sekciju nastupali i poznati nogometaši kao Branko Bakotić - Bako, Zvonko Bavčević, Tonći Bonačić, Alfred Devivi, Miro Dešković, braća Otmar i Renzo Gazzari, Ferdinand i Vlade Kragić, Petar Kurir, Marko Markovina, Ivan - Nino Montana, Josip Perajica, Miloš Rodin, Ante Šore i dr. Zanimljivo je da je Y.M.C.A., uz pomoć admirala Philipa Andrewsa i drugih američkih časnika, pomogla mnogim športskim društvima u Splitu, ali i u drugim gradovima. Oprema je poslana i *I. hrvatskom građanskom športskom klubu* i HASK-u u Zagrebu. Među ostalim poslana su palice, rukavice i loptice za bejzbol. Za razliku od Splita, gdje su boravili američki mornari i časnici, u Zagrebu nije bilo osoba koje bi popularizirale novu športsku igru. Nadanja Splitskana da će bejzbol uhvatiti korijene i u Zagrebu nisu se obistinila.

Odlazak američke flote

Utakmice bejzbola pratio je tadašnji tisak i tijekom 1920. godine objavljivane su vijesti s utakmica *Hajduka*, *Borca* i *Marjana* u splitskim novinama *Novo doba* i *Život* i zagrebačkoj *Ilustrovanoj športskoj reviji*. Bejzbol se in-

Igrači Krupa na livadi Gospinica u Špinutu 1935. godine. Stoje slijeva : Živko Petrović, Relja Vlak Niko Kaliterna i Jozo Lozić. Čuče sljeva : Vinko Reić, Arsen Senjanović, Miljenko Marčić, Bogo Bavčević i Frane Viculin.

tenzivno igrao u Splitu sve dok su američki ratni brodovi bili stacionirani u luci. Potpisivanjem mirovnog ugovora u Rapallu, američka je flota u travnju 1921. napustila Split. Nakon odlaska bejzbol se još neko vrijeme igrao, ali zbog pomanjkanja opreme i teške socijalne situacije dolazi do stagnacije tog športa. Jednu od rijetkih utakmica zabilježile su novine 1924. godine. Igrači *Hajduka* su odigrali susret s ekipom posade američkih brodova *Warden 220.* i *228.* Amerikanci su pobijedili 13-6. Treći ožujka 1925. bio je koban za Hajduk jer je u požaru koji je izbio u klupskoj baraci *Hajduka* izgorjelo dosta *bejzbolske opreme*. To je polako vodilo gašenju bejzbola u Splitu. Ostali su samo rijetki i uporni mladići koji su ga i dalje igrali na splitskim ledinama. Oni su i najzaslužniji da se bejzbol ponovno počeo igrati 1935. godine, kada je osnovan Bejzbolski klub *Krupa*.

Literatura

1. Marović, D. (1987). Bejzbol u Splitu, Povijest sporta br. 73 238-249
2. Milas, V. (1987) Bejzbol u Splitu Povijest sporta br 73.